

De hangmappenkast van het Erasmus Medisch Centrum

Elke opleiding in het hoger onderwijs heeft een studievoortgangsadministratie. Daarin wordt per student geregistreerd welke vakken zij gehaald hebben, de daaraan verbonden studiepunten, de vrijstellingen die zijn toegekend, de studiepunten waarvan de geldigheidsduur is verlopen, enzovoort. Maar in de Rotterdamse masteropleiding Geneeskunde beheert de examencommissie ook een nevenadministratie van Potentieel BeroepsOngeschikte Studenten. Die administratie betreft trouwens niet alleen PBO-studenten, maar ook studenten die potentieel ongeschikt zijn voor de praktijkstages van de masteropleiding.

Die administratie stel ik me voor als een kleine hangmappenkast, bestaande uit twee laden. In de bovenste, *grijze* lade worden studenten geplaatst van wie gevreesd wordt dat ze bij afstuderen onvoldoende zullen beschikken over “de algemene vaardigheden die vereist zijn in het contact met anderen”. Het gaat om communicatie-, samenwerkings- en leiderschapscompetenties zoals beoogd in het landelijke Raamplan Geneeskunde 2020. De onderste, *rode* lade is gereserveerd voor studenten die zich misdragen en die op de nominatie staan om te worden weggestuurd wegens ernstig laakbaar gedrag. Deze rode lade heeft een legale status: de wetgever heeft bepaald dat studenten mogen worden weggestuurd als ze zich ontoelaatbaar misdragen (7.42a WHW). De grijze lade daarentegen heeft in Nederland geen wettelijke basis. In Engeland worden aspirant-studenten geweigerd als ze duidelijk ‘unfit to practise’ zijn, dus ongeschikt voor het artsberoep. Maar in Nederland wordt dergelijke selectie in principe pas ná het basisartsexamen toegepast. Indien geneeskundestudenten in staat zijn het mastercurriculum te doorlopen en de bijbehorende studiepunten te behalen, zullen ze dus in principe basisarts worden (tenzij ze zich ernstig misdragen tijdens hun studie). En als basisarts kunnen ze vervolgens solliciteren naar een plaats in één van de vervolgoopleidingen, bijvoorbeeld de vervolgoopleiding tot huisarts.

Hoe kom je als student van de Rotterdamse masteropleiding Geneeskunde in de grijze of rode lade terecht? Ik stel me voor dat iedere docent/examinator of stagebegeleider een mapje met grijze en rode meldingsformulieren krijgt uitgereikt. Als een student zich onprofessioneel gedraagt, vult men een rood formulier in, dat vervolgens naar de examencommissie wordt gestuurd. En als een student onvoldoende blijkt te beschikken over de algemene vaardigheden die vereist zijn in het contact met anderen, dan vult men een grijs formulier in, dat eveneens bij de examencommissie wordt ingediend. Vervolgens wordt elk binnengekomen formulier door de commissie gearchiveerd in de bijbehorende (grijze c.q. rode) lade.

Er is niet precies geregeld voor wie de grijze lade bedoeld is. Het lijkt me plausibel dat allereerst masterstudenten met een functiebeperking in aanmerking komen, zoals slechthorenden en slechtzienden, kleurenblinden, studenten met een taal- of spraakstoornis, of een stoornis in het autistisch spectrum. Ook studenten die een psychiatrisch ziektebeeld vertonen, lopen een verhoogd risico om voor de grijze lade te worden aangemeld, of bijvoorbeeld studenten die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen. Meer in het algemeen gaat het, denk ik, om studenten die zich vreemd gedragen of die er vreemd uitzien, mensen dus die je niet zo graag als collega zou verwelkomen of als behandelend arts aan je ziekbed zou willen aantreffen.

Een kopie van de grijze formulieren gaat naar de opleidingsdirecteur Geneeskunde, de coördinator Professionele Ontwikkeling en de voorzitter van de commissie CLBP (Longitudinale Beoordeling Professionaliteit). Ook krijgen de ‘grijze’ studenten een aantekening in hun portfolio Professioneel Gedrag. Vervolgens start een proces dat gericht is op diagnosticering en bijspijking van hun ondermaatse sociale vaardigheden. En als remediëring niet lukt, zal de examencommissie hen bewegen de opleiding zonder diploma te verlaten. Volgens de voormalige ambtelijk secretaris van de examencommissie, kan jegens ‘grijze’ studenten gebruik worden gemaakt van ordemaatregelen, zoals blokkering van de reguliere studievoortgang (bv. schorsing wegens overlast). Als de inhoud van hun dossier daartoe aanleiding geeft, kunnen ‘grijze’ studenten ook worden overgeheveld naar de rode hangmappenlade om te worden weggestuurd wegens ontoelaatbaar gedrag.

De rode meldingsformulieren worden, zoals eerder gezegd, in de rode lade gearchiveerd. De faculteitsdecaan ontvangt een kopie. Wie in een rode hangmap terecht komt, wordt begeleid om z’n leven te beteren. Ook kan de examencommissie besluiten ordemaatregelen op te leggen (blokkering van de reguliere studievoortgang, zoals door schorsing wegens overlast). En het dossier van een ‘rode’ student kan natuurlijk groeien als er nieuwe meldingen over laakbaar gedrag binnenkomen. Zodra het dossier ernstig genoeg is, wordt de student na overleg met de faculteitsdecaan bij het College van Bestuur voorgedragen om te worden weggestuurd. Overigens zijn er ook nog *paarse* meldingsformulieren in gebruik. Deze worden ingevuld als iemand van mening is dat een student door misdragingen *buiten* de studie blijkt heeft gegeven van beroepsongeschiktheid. De formulieren worden ingediend bij de faculteitsdecaan. De inhoud ervan kan worden betrokken bij de voordracht tot heenzending.

Hierboven is de Onderwijs- en Examenregeling (Bijlage 5) van de Rotterdamse masteropleiding Geneeskunde samengevat.¹ Ik laat het aan de rechtsgeleerden en aan de Onderwijsinspectie over om te beoordelen of de ‘grijze’ procedure door de juridische beugel kan in het licht van de Nederlandse hogeronderwijswetgeving. Maar minstens even belangrijk is of de grijze’ procedure verenigbaar is met de professionele beroepsethiek van de docenten en examinatoren in het hoger onderwijs. De uitkomsten van dat juridische en ethische debat zijn van groot belang voor studenten met een functiebeperking, en niet in de laatste plaats voor Fouad L., de Rotterdamse geneeskundestudent die (naar zijn zeggen) jarenlang, vanwege de autistische diagnose Asperger, onder een strikt ‘grijs’ regiem gestudeerd heeft en die desondanks zijn masteropleiding heeft weten te voltooien.² Zijn stoppen sloegen door toen de examencommissie, mei 2023, weigerde hem het diploma toe te kennen.³ Zij kwam tot deze beslissing omdat ze, gezien zijn strafblad [een taakstraf van 40 uur], twijfels koesterde over zijn beroepsgeschiktheid.

Wes Holleman
weblog onderwijs 11-4-2024
<https://onderwijsethiek.nl>

¹ Url: <https://www.eur.nl/erasmusmc/onderwijs/regels-en-richtlijnen/master-geneeskunde/onderwijs-en-examenregelingen>. Een diepgaander analyse van de inhoud en achtergronden van bijlage 5 is door mij gepubliceerd in: <https://onderwijsethiek.nl/onderwijs/het-iudicium-abeundi-de-grenzen-van-artikel-7-42a-whw/> (9/3/2024).

² Holleman, W. (15/11/2023). J'accuse....! *Een aanklacht tegen de rechtsstaat*. Url: <https://onderwijsethiek.nl/onderwijs/jaccuse-eeen-aanklacht-tegen-de-rechtsstaat/>; en

Holleman, W. (30/11/2023). *Klokkenluider Fouad L.* Url: <https://onderwijsethiek.nl/onderwijs/klokkenluider-fouad-l/>.

³ Sleijfer, S. (29/9/2023). “*Het Erasmus MC zal nooit meer hetzelfde zijn*”. Url: <https://www.erasmusmc.nl/nl-nl/artikelen/de-dag-na-het-incident>